

Szczecin 02.09.2018

Mgr Marcei Furmann
Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego
Instytut Politologii i Europeistyki

Temat pracy: Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w polityce bezpieczeństwa Polski po roku 1999

Promotor pracy: dr hab. prof. US Jarosław Piątek

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

Przedmiotem niniejszej pracy są Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Sytuuje on się w obszarze polityki bezpieczeństwa, dotyczącej ochrony państwa przed zagrożeniami militarnymi.

Poszukiwanie definicji bezpieczeństwa nie jest łatwe. Pojęcia tego nie można jednakże oddzielić od kontekstu zagrożeń. Niezależnie od tego, czy mowa o stanie bezpieczeństwa, czy o jego braku, chodzi o przeciwstawienie go stanowi zagrożenia – potencjalnemu bądź realnie istniejącemu. W poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie o sens tego pojęcia warto przywołać słowa Paula D. Williamsa: „W metodologii nauk społecznych podkreśla się, że «bezpieczeństwo należy do pojęć spornych ze swej istoty» [...], których znaczenia nie da się ostatecznie ustalić. Nie można temu twierdzeniu odmówić pewnej słuszności, skoro bezpieczeństwo dla każdego oznacza coś trochę innego, w badaniu stosunków międzynarodowych panuje jednak na ogół zgoda, by przez bezpieczeństwo rozumieć stan kontroli nad tym, co zagraża szczególnie cenionym wartościom”. Tak rozumiane bezpieczeństwo nieodwołalnie staje się polityczne, w zasadniczym stopniu decyduje bowiem o tym, komu, co i kiedy w światowym systemie politycznym przypada.

Priorytetowym celem polityki bezpieczeństwa państwa jest zagwarantowanie pewności istnienia i przetrwania narodu oraz organizacji państwowej, ich tożsamości, a także niezakłóconego funkcjonowania i rozwoju. Gwarancja ta jest kształtowana działaniami „negatywnymi” skierowanymi na eliminowanie lub neutralizowanie zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych, a także poprzez działania „pozytywne” wyprzedzające powstawanie zagrożeń, podejmowanie nowych wyzwań.

Pojęcie polityki bezpieczeństwa obejmuje więcej zjawisk niż wpływ potęgi militarnej na bezpieczeństwo państwa i narodu. Wartości, na straży których stoi ten segment działalności państwa, zagrożone są nie tylko przez czynniki natury militarnej. Polityka bezpieczeństwa dotyczy też spraw gospodarczych, energetycznych, ekologicznych, społecznych itd., a zatem w jej ramach stosowane są środki nie tylko wojskowe, lecz także m. in. ekonomiczne, czy kulturowo-ideologiczne.

Charakter i struktura sił zbrojnych nie są w każdym państwie takie same. Definicja sił zbrojnych zawarta w „Słowniku terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego” Akademii Obrony Narodowej w Warszawie, określa je jako „wyspecjalizowany organ państwa podlegający bezpośrednio centralnej władzy wykonawczej, przeznaczony do ochrony i obrony jego interesów przez możliwość zastosowania przemocy zbrojnej”.

Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stanowią podstawowy instrument przeznaczony do realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa. Ich zadaniem, określonym przez Konstytucję, jest ochrona niepodległości Polski i niepodzielności jej terytorium, a także zapewnienie bezpieczeństwa i nienaruszalności granic państwowych. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej pozostają w gotowości do realizacji trzech rodzajów misji. Po pierwsze, gwarantują ochronę państwa i przeciwstawienie się agresji. Po drugie, utrzymują gotowość do udziału w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych. Po trzecie, uczestniczą we wspieraniu bezpieczeństwa wewnętrznego i pomocy społeczeństwu. W skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wchodzi: Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Wojenna Rzeczypospolitej Polskiej i Wojska Specjalne. W obrębie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje również wydzielony na mocy odrębnych porozumień potencjał do zintegrowanej struktury wojskowej NATO.

Od ponad dwudziestu lat polskie siły zbrojne podlegają znaczącemu systemowemu przekształceniu. Pierwsza faza transformacji polegała na redukcji stanów osobowych i znacznych ilości sprzętu i uzbrojenia wojskowego. Decyzje te były następstwem wycofania się państwa z Układu Warszawskiego i zakończenia przygotowań do konfliktu zbrojnego w ramach tego sojuszu. Druga faza przemian, wyznaczona przez starania Polski o uczestnictwo w Sojuszu Północnoatlantyckim, wiązała się z zapanowaniem nad negatywnymi konsekwencjami wcześniejszych przemian, a więc, mówiąc ogólnie, nad słabym poziomem zdolności obronnych. Uruchomiono proces standaryzacji, podjęto działania zorientowane na osiągnięcie kompatybilności i interoperacyjności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej z wojskami innych państw Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Struktura sił zbrojnych i ich charakter uzależnione są od różnych czynników, m. in. – by wymienić te najbardziej oczywiste – od sytuacji finansowej państwa, położenia geograficznego czy militarnych doświadczeń z przeszłości. Bez wątpienia najsilniejszym wpływem odznacza się tu jednak czynnik polityczny. Ogólną rolę sił zbrojnych, które stanowią jedną z konstytutywnych instytucji państwa, determinuje system władzy państwowej. Podporządkowane są one bowiem nie tylko formie rządów wojskowych, ale również cywilnej władzy państwowej. Mimo swojej apartyjności i neutralności politycznej, pozostają pod wpływem sił politycznych. Ich funkcje, zadania, ale też i struktura, wyposażenie, tradycje, charakter stosunków społecznych zależne są od decyzji władzy cywilnej. Szeroko pojmowane bezpieczeństwo – o czym wspomniano na wstępie - to jeden z głównych obszarów polityki państwa. Cechą władzy publicznej jest dysponowanie możliwością kierowania działaniami zbiorowości względem wyznaczonych celów. Możliwość ta wyraża się przez zdolność przekształcania wartości, takich jak m. in. bezpieczeństwo w decyzje polityczne, normy prawne, działania organów państwowych. Zatem Rzeczpospolita Polska jako podmiot, na którym spoczywa odpowiedzialność za wypracowanie oraz realizację polityki w aspekcie bezpieczeństwa narodowego (którego element stanowi podsystem obronny), wypełnia swoje zasadnicze funkcje poprzez konceptualizację oraz wprowadzanie w życie. W warstwie realizacyjnej działalność ta znajduje swe odzwierciedlenie w bieżących decyzjach politycznych oraz wiążących prawnie deklaracjach, a przede wszystkim w treściach zawartych w stosownych dokumentach strategicznych, takich jak: strategie, dyrektywy, plany, programy.

Jednym z czynników politycznych mających wpływ na siły zbrojne jest również charakter polityki zagranicznej, a dokładniej udział państwa w sojuszach, organizacjach i koalicjach międzynarodowych. Czynnik ten odgrywa też ważną rolę w kształtowaniu pojęcia bezpieczeństwa: „W warunkach pogłębiania współzależności międzynarodowych, procesów integracji i globalizacji bezpieczeństwo narodowe nieuchronnie staje się bezpieczeństwem międzynarodowym. Bezpieczeństwo międzynarodowe łączy zaś bezpieczeństwo państwa, ale i innych uczestników stosunków międzynarodowych, ze sposobem zorganizowania i funkcjonowania środowiska międzynarodowego”. Członkostwo w międzynarodowych strukturach bezpieczeństwa z jednej strony wiąże się z oczywistymi korzyściami, z drugiej natomiast staje się źródłem sytuacji problemowych. Niesie ono ze sobą nie tylko możliwość liczenia na wsparcie ze strony innych państw członkowskich w przypadku agresji militarnej, ale także konieczność brania pod uwagę sytuacji, w której na mocy zobowiązań wobec tych państw dochodzi do zaangażowania w konflikt zbrojny. Realizacja takich zobowiązań może jednak przyczynić się do wzbogacenia doświadczenia militarnego. Inną ważną korzyścią –

wartą nakreślenia ze względu na przedmiot niniejszej rozprawy – może być doskonalenie sił zbrojnych na skutek m. in. modernizacji sprzętu wojskowego, reorganizacji struktury armii, podnoszenia kwalifikacji żołnierzy jako działań będących przejawem dostosowania się przez państwo w sferze wojskowości do standardów sojuszniczych.

W niniejszej pracy omówiona została przemiana w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej po 1999 r. Momentem przełomowym, wyznaczającym początek okresu, który został wzięty pod uwagę, jest rozpoczęcie transformacji ustrojowej w 1989 r. Zasadniczy wpływ na przemianę w Wojsku Polskim wywarła właśnie zmiana ustroju państwa. Wówczas to podstawową kwestią stała się potrzeba odpartyjnienia, odideologizowania i odpolitycznienia sił zbrojnych. Rozwiązanie Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej pozwoliło na płynne wyeliminowanie instancji partyjnych ze struktur wojskowych.

Transformacja ustrojowa nie była jedynym czynnikiem mającym bezpośredni wpływ na rozwój polskich sił zbrojnych i przekształcenia, jakim ulegały. Istotne znaczenie miał również obrany na początku lat 90. kierunek polskiej polityki zagranicznej, polegający na rozszerzeniu powiązań politycznych, gospodarczych i kulturowo-cywilizacyjnych z Europą Zachodnią i Stanami Zjednoczonymi.

Zacieśnienie związku z Europą Zachodnią to środek do znalezienia powiązań z sojuszami wojskowymi i systemami bezpieczeństwa. Sojusz Północnoatlantycki jest zasadniczym czynnikiem stabilności politycznej i pokoju w Europie, Polska niewątpliwie ceni euroatlantycki charakter tego sojuszu i opowiada się za obecnością wojsk amerykańskich na naszym kontynencie. Strategicznym celem Polski w latach dziewięćdziesiątych było członkostwo w NATO oraz w Unii Europejskiej jako europejskim filarze NATO i istotnym czynnikiem europejskiego systemu zbiorowego bezpieczeństwa. Obecnie rozwijane są relacje Polski z Sojuszem głównie przez Północnoatlantycką Radę Współpracy. Członkostwo naszego kraju w NATO wpłynęło korzystnie na stosunki polsko-niemieckie i polsko-rosyjskie.

W politycznej dyskusji lat 90. najczęściej miejsca poświęcono udziałowi Polski w NATO i w Unii Europejskiej. Zdecydowana większość ugrupowań parlamentarnych popierała koncepcję bezpieczeństwa zbiorowego w ramach NATO, EU, a także innych organizacji międzynarodowych, jak ONZ czy Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Spodziewano się, że wraz z przystąpieniem Polski do NATO plan obrony państwa ulegnie gruntownej zmianie, tzn. zostanie dostosowany do nowych warunków obrony w ramach koalicji. Ze względu na tę perspektywę w warunkach samodzielności strategicznej system obronny (militarny i pozamilitarny) miał z jednej strony przygotować się na samodzielną obronę kraju, z drugiej natomiast przewidywać możliwość integrowania się ze

strukturami obronnymi NATO. Opracowywanie planów na wypadek zagrożenia i wojny nie przełożyło się jednak na rzeczywiste przygotowanie państwa do ich realizacji. Problem pojawił się już w najbardziej podstawowej dziedzinie przygotowań obronnych, jaką było ustanowienie odpowiednich rozwiązań prawnych, czyli stanowienie prawa obronnego. Należy stwierdzić, że lata 90. ubiegłego wieku zostały w zasadzie pod tym względem zmarnowane. Następowoła coraz większe rozregulowanie podstaw prawnych funkcjonowania systemu obronności państwa. Nie przyjęto w tym czasie żadnego istotnego dla obronności aktu prawnego poniżej poziomu konstytucji. Zaniechanie dostosowywania prawa do radykalnie i szybko zmieniającej się rzeczywistości ustrojowej, gospodarczej i społecznej doprowadziło do sytuacji, w której realizacja zadań obronnych zależała niemal wyłącznie od woli poszczególnych wykonawców.

Programowanie obronne objęło co prawda siły zbrojne (w przeciwieństwie do przygotowań pozamilitarnych), jednak w praktyce nie miało to większego znaczenia. Wynikało to m. in. z braku prognozy budżetowej dla spraw obronności. Inną bardzo ważną przyczyną upadku tworzonych programów, ich niedopasowania do rzeczywistości były błędy koncepcyjne ówczesnych decydentów wojskowych w podejściu do samego modelu armii. Polepszenie sytuacji wojska widziano w zwiększeniu liczebności sił zbrojnych, co ujemnie wpływało na ich jakość. Taki stan wymuszał konieczność ciągłego zmieniania ich modelu organizacyjnego, co wyrażało się w systematycznej dezorganizacji i pogarszaniu sytuacji sił zbrojnych.

Jeśli chodzi o ocenę sytuacji sił zbrojnych w latach 90. w kontekście starań Polski o członkostwo w NATO, można wyróżnić tu dwa okresy. Zachodni komentatorzy negatywnie oceniali stan demokratycznej kontroli nad armią (a na tę sferę kładziono szczególny nacisk w warunkach członkostwa) w latach 1990–1995: „Po jednej stronie był prezydent, który chciał zachować tak dużo władzy nad wojskiem, jak to tylko możliwe. Po drugiej był sejm, zobowiązany do nadzorowania spraw wojska. Wojsko znalazło się pośrodku”. Kolejne lata przynoszą znaczną stabilizację na tej płaszczyźnie. Jak zauważa Andrew A. Michta, „w 1997 roku cywilna kontrola niebezpiecznie blisko zbliżyła się do najniższego szczebla dowodzenia operacyjnego. Podczas gdy między 1992 a 1995 rokiem Sztab Generalny był semiautonomiczny w stosunku do władzy cywilnej (stan nieakceptowalny w państwie demokratycznym, ponieważ szef Sztabu Generalnego mógł rozgrywać prezydenta i rząd przeciwko sobie), po roku 1996 polska struktura obronna miała skłonność przesunięcia się w położenie przeciwne” .

Uwieńczenie prac nad pierwszą polską strategią bezpieczeństwa w postaci dwóch odrębnych dokumentów: Strategii Bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej oraz Strategii

Obronności Rzeczypospolitej Polskiej nastąpiło w roku 2000, a więc po przystąpieniu Polski do NATO. Oczekiwanie na koncepcję sojuszniczą przed przyjęciem koncepcji narodowej było przejawem niedojrzałości strategicznej państwa. Utrzymano założenia o uznaniu NATO i UE za gwarantów bezpieczeństwa. Strategia z 2000 r. właściwie ograniczała się do dwóch dziedzin bezpieczeństwa, a mianowicie polityki zagranicznej oraz obronności, przy czym drugą z tych dziedzin czyniła kwestią drugorzędną, a to za sprawą twierdzenia, zgodnie z którym w dającej się przewidzieć przyszłości niepodległy byt Polski nie jest zagrożony, kraj nasz nie jest narażony na bezpośrednią agresję militarną. Uznanie wojny na dużą skalę za zagrożenie mniej prawdopodobne korespondowało z zapisami strategii sojuszniczej. Zagrożenia tego nie można było jednak zupełnie wykluczyć. Dlatego też najważniejszym celem narodowej strategii bezpieczeństwa było zapewnienie skutecznych mechanizmów obrony kolektywnej. Dotyczyło to działań zarówno na forum NATO, jak i w kraju. Do kluczowych zadań zaliczono m. in. przygotowanie odpowiedniej infrastruktury wojskowej i cywilnej do przyjęcia wsparcia sił wzmocnienia Sojuszu w ramach wypełnienia obowiązków państwa-gospodarza. Strategia obronna zaś wpisywała obronę polskiego terytorium w układ sojuszniczy wszelkie działania obronne, zarówno w ramach lokalnego konfliktu zbrojnego, jak i wojny na dużą skalę, byłyby od samego początku działaniami sojuszniczymi. Sformułowanie to poświadcza przełożenie zobowiązań obrony kolektywnej na wytyczną wojskową.

Po roku 2001 kształt rozmów o bezpieczeństwie wyznaczały zagrożenia związane z terroryzmem. Reakcją na wydarzenia na świecie, było wydanie w 2003 roku Strategii Bezpieczeństwa Narodowego. Dokument z jednej strony wskazywał na konieczność uczestnictwa Polski w międzynarodowych zmaganiach z nowymi zagrożeniami, z drugiej strony do zadań kraju należała pomoc w utrzymaniu zdolności Sojuszu do reakcji obronnej w przypadku konwencjonalnych zagrożeń.

Również kolejna Strategia Bezpieczeństwa Narodowego, przyjęta w 2007 r., powstawała na tle międzynarodowej dyskusji o nowych wyzwaniach dla polityki bezpieczeństwa. Dokument wskazuje na uwzględnienie w planowaniu strategicznym rozszerzonego spektrum zagrożeń, zwłaszcza o charakterze asymetrycznym oraz nowego kontekstu technologicznego. W dalszym ciągu podkreślano rolę NATO. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego z 2008 r. oraz Strategia Obronności Rzeczypospolitej Polskiej z roku 2009 kładą jeszcze większy nacisk na znaczenie obrony kolektywnej. Wynika to z kolejnego wydarzenia międzynarodowego, jakim była agresja Rosji na Gruzję. W dokumentach tych jeszcze silniej niż poprzednio akcentuje się znaczenie więzi transatlantyckiej oraz relacji dwustronnych między Polską a Stanami Zjednoczonymi.

Obecne w wymienionych strategiach zapisy dotyczące zobowiązań wobec Sojuszu miały przełożenie na konkretne działania. Członkostwo Polski w NATO już na samym początku postawiło politykę państwa oraz Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej w obliczu nowych doświadczeń. Interwencja w byłej Jugosławii była zresztą nowym wyzwaniem dla samego Sojuszu, który po 50 latach koncentrowania się jedynie na przygotowaniu obrony własnego terytorium, zdecydował się na operacyjne wyjście poza traktatowe granice. Kolejne ważne dla Polski doświadczenie wiąże się z art. 4 Traktatu Waszyngtońskiego i zdolnością NATO do konsultowania wyprzedzającego reagowania na ewentualne zagrożenia kryzysowe, do których jeszcze nie stosuje się gwarancji z art. 5. Mowa o interwencji wojsk sojuszniczych w Iraku i o trudnościach NATO z podjęciem decyzji co do zaplanowania wzmocnienia obrony Turcji, obawiającej się irackich uderzeń powietrznych lub raketowych. Trudność z wypracowaniem decyzji była dla Polski sygnałem wskazującym na konieczność przemyślenia kwestii strategicznych pod kątem zdolności do samodzielnego działania w sytuacjach tego typu. Niemniej jednak w wymiarze wojskowym interwencja w Iraku miała dla Polski ogromne znaczenie. Ważnym dorobkiem wojskowym z Iraku jest zdobycie dużego praktycznego doświadczenia w dowodzeniu wielkimi wielonarodowymi zgrupowaniami operacyjnymi. Takie doświadczenie – poza wielkimi mocarstwami światowymi – ma dziś niewiele krajów. Polska znalazła się w światowej pierwszej lidze państw o takim właśnie doświadczeniu praktycznym, a nie ćwiczebnym. Z tego względu «atrakcyjność strategiczna» Polski na arenie międzynarodowej w dziedzinie bezpieczeństwa wyraźnie wzrosła. Ponadto interwencja polskich sił zbrojnych w Iraku przyczyniła się do decyzji państwa o uzawodowieniu armii.

Kolejne ważne doświadczenie dla Polski to misja reagowania kryzysowego w Afganistanie, która przerodziła się w kampanię wojenną w postaci wojny przeciwpartyzanckiej. Zarówno interwencja w Iraku, jak i w Afganistanie były przejawem bezwarunkowego podążania za Stanami Zjednoczonymi w realizacji ich międzynarodowych działań. Punktem przełomowym były dyskusje na temat tarczy antyrakietowej, podczas których Polska zaprezentowała się jako partner świadomy konsekwencji planowanego przedsięwzięcia. Ważnym doświadczeniem strategicznym dla Polski była również bierność NATO wobec polityki Rosji, znajdującej odzwierciedlenie w wojnie rosyjsko-gruzyńskiej i kryzysie gazowym.

To właśnie polityka rosyjska wskazana została jako główne zagrożenie, decydujące o kształcie Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2014 r. Odpowiedź na zagrożenie związana jest z zachowaniem przez NATO zdolności do realizowania swej podstawowej misji – kolektywnej obrony. W kontekście tego zadania

dokument odnosi się do potrzeby wzmocnienia flanki wschodniej. Ponadto zaakcentowana zostaje potrzeba rozwoju własnego potencjału obronnego Polski. Dbanie o potencjał własny zostaje tu związane z podnoszeniem skuteczności obrony kolektywnej. Jednym ze wskazanych w Strategii sposobów realizowania tego celu jest modernizacja sił zbrojnych zgodnie z przyjętymi planami. Proces ten miałby też prowadzić do podnoszenia interoperacyjności polskich sił zbrojnych z wojskami sojusznicznymi.

Kluczowe wyzwania na najbliższe lata będą związane ze strategiczną adaptacją NATO do nowych warunków bezpieczeństwa. Najpoważniejszym zadaniem w tym wymiarze jest wdrożenie postanowień szczytu NATO w Newport, zwłaszcza Planu Działań na rzecz Gotowości (RAP). Polskie priorytety dotyczą pełnego, w tym wojskowego, wdrożenia RAP, ogłoszenia zdolności operacyjnej Sił Natychmiastowego Reagowania (VJTF) oraz wstępnej zdolności operacyjnej systemu obrony przeciwrakietowej, osiągnięcia przez Wielonarodowy Korpus Północ-Wschód w Szczecinie poziomu korpusu wysokiej gotowości i poszerzenia jego zadań w zakresie operacji obrony kolektywnej, utworzenia sześciu wielonarodowych integracyjnych jednostek dowodzenia i kontroli (NFIUs), silniejszej deklaracji w sprawie wydatków obronnych.

PHD THESIS SUMMARY

The subject of this work is the Armed Forces of the Republic of Poland. It is in the area of security policy regarding the protection of the state against military threats.

Searching for security definitions is not easy. However, this concept can not be separated from the context of threats. Regardless of whether the speech about the state of security or its absence, it is about opposing it is a threat - a potential or real existing one. In search of an answer to the question about the meaning of this concept, it is worth recalling the words of Paul D. Williams: "The social sciences methodology emphasizes that" safety belongs to concepts that are in substance essence ... which can not be definitively determined. One can not refuse this assertion, since security for everyone means something a bit different, in the study of international relations there is generally a consensus that by security one understands the state of control over what threatens particularly valued values. "Safety understood in such a way irrevocably becomes political, because it fundamentally determines about who, what and when in the global political system falls.

The priority objective of the state security policy is to guarantee the certainty and survival of the nation and state organization, their identity as well as undisturbed functioning and development. This guarantee is shaped by "negative" actions aimed at eliminating or neutralizing external threats and internal, as well as through "positive" actions anticipating the emergence of threats, taking up new challenges.

The concept of security policy covers more phenomena than the influence of military power on the security of the state and the nation. The values guarding this segment of the state's operations are threatened not only by military factors. The security policy also applies to economic, energy, environmental, social and other matters, and therefore, within its framework, not only military measures are used, but also, among others, economic or cultural and ideological.

The nature and structure of the armed forces are not the same in every country. The definition of the armed forces contained in the "Glossary of terms in the field of national security" of the National Defense Academy in Warsaw defines them as "a specialized body of the state directly subject to the central executive authority, intended to protect and defending his interests by the possibility of using armed violence".

The Armed Forces of the Republic of Poland constitute a basic instrument intended for the implementation of the Polish security policy. Their task, defined by the Constitution, is to protect Poland's independence and the indivisibility of its territory, as well as to ensure the

security and inviolability of state borders. The Armed Forces of the Republic of Poland are ready to carry out three types of missions. First of all, they guarantee state protection and opposition to aggression. Second, they are willing to participate in the process of stabilizing the international situation and in crisis and humanitarian response operations. Thirdly, they participate in supporting internal security and helping society. The Armed Forces of the Republic of Poland include: Land Forces, Air Forces, Navy of the Republic of Poland and Special Forces. Within the Armed Forces of the Republic of Poland, the potential for NATO's integrated military structure also functions under separate agreements.

For more than twenty years, Polish armed forces have been subject to significant systemic transformation. The first phase of transformation consisted in the reduction of personal conditions and significant quantities of military equipment and armaments. These decisions were a consequence of the withdrawal of the state from the Warsaw Pact and the completion of preparations for the armed conflict within this alliance. The second phase of change, determined by Poland's efforts for participation in the North Atlantic Alliance, it was associated with the preservation of the negative consequences of previous changes, and, generally speaking, the poor level of defense capabilities. The standardization process was launched, and actions aimed at achieving compatibility and interoperability of the Armed Forces of the Republic of Poland were undertaken with the armies of other states of the North Atlantic Alliance.

The structure of armed forces and their character depend on various factors, among others - to mention the most obvious ones - on the financial situation of the state, geographic location or military experience from the past. Undoubtedly, the strongest influence here is the political factor. The general role of the armed forces, which constitute one of the constitutive institutions of the state, determines the system of state power. They are subordinated not only to the form of military rule, but also to civilian state authority. Despite their objectivity and political neutrality, they remain under the influence of political forces. Their functions, tasks, but also the structure, equipment, traditions, character of social relations depend on the decisions of the civil authority. Widely understood security - as mentioned at the outset - is one of the main areas of state policy. It is a feature of public authorities to have the possibility of directing the actions of the community in relation to the set goals. This possibility is expressed by the ability to transform values, such as, among others, security in political decisions, legal norms, actions of state authorities. Thus, the Republic of Poland, as the subject on which responsibility for the development and implementation of policy in the aspect of national security (of which the defensive subsystem is an element), fulfills its essential functions through conceptualization and implementation. In the implementation layer, this activity is reflected in

current political decisions and legally binding declarations, and above all in the content contained in relevant strategic documents, such as: strategies, directives, plans, programs.

One of the political factors influencing the armed forces is also the nature of foreign policy, and more precisely the state's participation in alliances, organizations and international coalitions. This factor also plays an important role in shaping the concept of security: "In conditions of deepening international interdependencies, integration processes and globalization, national security inevitably becomes international security. International security combines the security of the state, but also other participants in international relations, with the way of organizing and the functioning of the international environment. "Membership in international security structures on the one hand is associated with obvious benefits, on the other, it becomes a source of problem situations. It carries with it not only the possibility of counting on support from other Member States in the event of military aggression, but also the necessity to take into account the situation in which, by virtue of commitments towards these states, it engages in armed conflict. The implementation of such obligations may, however, contribute to the enrichment of military experience. Another important benefit - worthy of outlining the subject of this dissertation - may be the improvement of the armed forces due to, among others, modernization of military equipment, reorganization of the army's structure, raising the qualifications of soldiers as actions being a manifestation of the state's adjustment in the military sphere to allied standards.

This work discusses the transformation in the Armed Forces of the Republic of Poland after 1999. The turning point determining the beginning of the period that was taken into account is the commencement of the political transformation in 1989. The change in the political system has had a fundamental influence on the changes in the Polish Army. At that time, the basic question became the need to repress, ideologize and depoliticize the armed forces. The dissolution of the Polish United Workers' Party allowed for a smooth elimination of party instances from military structures.

Political transformation was not the only factor having a direct impact on the development of Polish armed forces and the transformation they underwent. The direction of Polish foreign policy, which was chosen in the early 1990s, was also important, consisting in extending political, economic and cultural-civilizational connections with Western Europe and the United States.

Strengthening the relationship with Western Europe is a means of finding links with military alliances and security systems. The North Atlantic Alliance is an essential element of political stability and peace in Europe, Poland undoubtedly values the Euro-Atlantic character

of this alliance and supports the presence of American troops on our continent. The strategic goal of Poland in the nineties was membership in NATO and the European Union as a European pillar of NATO and an important factor in the European system of collective security. Currently, relations between Poland and the Alliance are being developed mainly through the North Atlantic Cooperation Council. The membership of our country in NATO had a positive impact on Polish-German and Polish-Russian relations.

In the political discussion of the 1990s, the most space was devoted to the participation of Poland in NATO and in the European Union. The vast majority of parliamentary groups supported the concept of collective security within NATO, EU, as well as other international organizations, such as the UN and the Organization for Security and Cooperation in Europe. It was expected that along with Poland's accession to NATO, the state defense plan would change fundamentally, it would be adapted to the new conditions of defense within the coalition. Due to this perspective in the conditions of strategic independence, the defense system (military and non-military) was to prepare for independent defense of the country on the one hand, and to anticipate the possibility of integrating with the NATO defense structures on the other. The preparation of plans in the event of threat and war did not translate into the actual preparation of the state for their implementation. The problem has already appeared in the most basic field of defense preparations, which was the establishment of appropriate legal solutions, i.e. establishing a defense law. It should be noted that the 1990s were, in principle, wasted in this respect. There was an increasing deregulation of the legal basis for the functioning of the state defense system. At the time, no legal act of defense below the level of the constitution was adopted. Failure to adapt the law to the radically and rapidly changing systemic, economic and social realities has led to a situation in which the implementation of defense tasks depended almost exclusively on the will of individual contractors.

While defensive programming included armed forces (as opposed to non-military preparations), in practice it did not matter much. It resulted, among others from the lack of a budgetary forecast for defense matters. Another very important reason for the fall of the created programs, their mismatch to reality were conceptual errors of the then military decision-makers in the approach to the army model itself. Improvement of the military situation was seen in increasing the number of armed forces, which negatively affected their quality. Such a state forced the necessity to constantly change their organizational model, which was expressed in the systematic disorganization and deterioration of the situation of the armed forces.

Regarding the assessment of the situation of the armed forces in the 1990s in the context of Poland's efforts for membership in NATO, two periods can be distinguished here. Western

commentators negatively assessed the state of democratic control over the army (and there was a special emphasis on this area in terms of membership) in 1990-1995: "On one side was the president who wanted to keep as much power over the army as possible. After the second he was a parliament, obliged to supervise the affairs of the army. The army was in the middle". The following years bring significant stabilization on this plane. As Andrew A. Michta notes, "in 1997, civilian control was dangerously close to the lowest level of operational command. Whereas between 1992 and 1995 the General Staff was semiautonomous in relation to civil authority (unacceptable state in a democratic state, because the chief of General Staff could play the president and government against each other), after 1996 the Polish defense structure tended to move in the opposite position ".

The completion of works on the first Polish security strategy in the form of two separate documents: the Security Strategy of the Republic of Poland and the Defense Strategy of the Republic of Poland took place in 2000, that is after Poland's accession to NATO. Waiting for the allied concept before the adoption of the national concept was a manifestation of the strategic immaturity of the state. The assumptions on the recognition of NATO and the EU as guarantors of security were maintained. The strategy of 2000 was in fact limited to two security areas, namely foreign policy and defense, the second of which was a secondary issue, and this is due to the assertion that in the foreseeable future the independent existence of Poland is not threatened our country is not exposed to direct military aggression. Recognition of a large-scale war as a less likely threat corresponded with the records of the allied strategy. However, this threat could not be completely ruled out. Therefore, the most important goal of the national security strategy was to provide effective collective defense mechanisms. This concerned actions both at the NATO forum and in the country. The key tasks include among others preparation of adequate military and civilian infrastructure to accept support for the Alliance's strengthening forces in fulfilling the obligations of the host state. Defense strategy, on the other hand, insisted on the defense of Polish territory in the allied system, all defense activities, both within the framework of the local armed conflict and large-scale war, would be from the very beginning allied activities. This wording demonstrates the translation of collective defense commitments into a military guideline.

After 2001, the shape of security talks was determined by related threats with terrorism. The response to the events in the world was the release of the National Security Strategy in 2003. The document on the one hand indicated the necessity of Poland's participation in international struggles with new threats, on the other hand, the tasks of the country included assistance in maintaining the Alliance's ability to defend in the case of conventional threats.

Also another National Security Strategy, adopted in 2007, was created against the background of international discussion about new challenges for security policy. The document indicates the inclusion in the strategic planning of an extended spectrum of threats, especially of an asymmetrical nature and a new technological context. The role of NATO continued to be emphasized. National Security Strategy of 2008 and the Defense Strategy of the Republic of Poland from 2009 put even more emphasis on the importance of collective defense. It results from the next international event, which was Russia's aggression towards Georgia. In these documents the significance of the transatlantic relationship and bilateral relations between Poland and the United States is even stronger than before.

The provisions regarding commitments to the Alliance in the aforementioned strategies have translated into concrete actions. Poland's membership in NATO at the very beginning set the policy of the state and the Armed Forces of the Republic of Poland in the face of new experiences. The intervention in the former Yugoslavia was, moreover, a new challenge for the Alliance itself, which after 50 years of focusing only on preparing the defense of its own territory, decided to go beyond the Treaty boundaries. Another important experience for Poland is related to art. 4 of the Washington Treaty and NATO's ability to consult the anticipatory response to possible crisis threats to which the guarantee under Art. 5. Speaking of the intervention of allied troops in Iraq and on NATO's difficulties with making a decision on planning a strengthening of Turkey's defense, afraid of Iraqi air strikes or missiles. Difficulty with the elaboration of the decision, it was a signal for Poland indicating the need to rethink the strategic issues in terms of the ability to act independently in situations of this type. Nevertheless, in the military dimension, intervention in Iraq was of great importance to Poland. An important military achievement from Iraq is to gain a lot of practical experience in commanding large multinational operational clusters. Such experience - apart from the great world powers - has few countries today. Poland has found itself in the world's first top league of countries with such practical experience, not practice. For this reason, <<strategic attractiveness >> Poland in the international arena in the field of security has clearly increased. In addition, the intervention of the Polish armed forces in Iraq contributed to the state's decision to professionalize the army.

Another important experience for Poland is the mission of crisis response in Afghanistan, which turned into a war campaign in the form of an anti-Partisan war. Both intervention in Iraq and Afghanistan were an expression of unconditional follow-up to the United States in the implementation of their international activities. A breakthrough point was the discussion about the missile defense shield, during which Poland presented itself as a partner

aware of the consequences of the planned undertaking. An important strategic experience for Poland was also NATO's passivity towards Russia's policy, reflected in the Russian-Georgian war and the gas crisis.

It was Russian policy that was indicated as the main threat, decisive on the shape of the National Security Strategy of the Republic of Poland of 2014. The response to the threat is related to NATO's ability to pursue its basic mission - collective defense. In the context of this task, the document refers to the need to strengthen the eastern flank. In addition, the need to develop Poland's own defense potential is emphasized. Caring for our own potential is associated here with increasing the effectiveness of collective defense. One of the ways of implementing this objective indicated in the Strategy is the modernization of the armed forces in accordance with accepted plans. This process would also lead to increasing the interoperability of Polish armed forces with allied forces.

The key challenges for the coming years will be related to the strategic adaptation of NATO to new security conditions. The most important task in this dimension is the implementation of the provisions of the NATO summit in Newport, in particular the Action Plan on Preparedness (RAP). Polish priorities concern the full, including military, implementation of RAP, announcement of the operational capacity of the Instant Response Force (VJTF) and initial operational capability of the missile defense system, achievement of the high-readiness of the Multinational Corps North-East in Szczecin and broadening its tasks in the field of defense operations collective, the creation of six multinational integrative units of command and control (NFIUs), a stronger declaration on defense spending.

